

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΜΑΪΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο:

A1.

1. Λ τήν παιδείαν οὐχ οἷαν τινές ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι
2. Λ τίνα τρόπον ὡς ῥᾶσά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῶ τὸ ὄραν.
3. Λ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλω τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους.
4. Σ Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῶ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν.
5. Σ ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει.

B1. Ο φιλόσοφος ορίζει την παιδεία στην παράγραφο: «Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ ... διαμηχανήσασθαι». Ἦδη ἀπὸ τον 5^ο αἰῶνα π.Χ. ὡς ὅρος της παιδαγωγικῆς δηλώνει τη γενικὴ καλλιέργεια, που εἶναι προνόμιο μόνο του ἀνθρώπου γι' αὐτὸ το λόγο ἀποδίδεται στα λατινικά με τον ὄρο humanitas.

Στην Πολιτεία γενικότερα, ο φιλόσοφος υποστηρίζει ὅτι, ὅπως ὅταν θέλουμε να δούμε κάτι, στρέφουμε το βλέμμα μας πρὸς αὐτό, ἔτσι και ὅταν θέλουμε να γνωρίσουμε το Ἀγαθό, πρέπει να στρέψουμε την ψυχὴ μας σ' αὐτό. Αὐτὴ ἡ στροφὴ ἀποκαλεῖται «περιαγωγὴ» και συνιστᾶ την παιδεία σύμφωνα με την ὁποία ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξη μιας ὑπάρχουσας δύνάμης του ἀνθρώπου που βρίσκεται σε ὑπνωση λόγω της αἰσθητηριακῆς πλάνης και ὄχι ἡ ἀπόκτηση ἐνός νέου πράγματος.

Ἡ λέξη περιαγωγὴ ἔχει φιλοσοφικὴ βαρῦτητα, διότι δείχνει πως ἡ γνώση και ἡ παιδεία καθὼς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να ἔχει πάντα καθολικὸ χαρακτήρα και να μην ἐξαντλεῖται σε προσέγγιση ἀπὸ μια ἐπιμέρους οπτικὴ γωνία. Στο ἴδιο πλαίσιο ἐντάσσεται και ἡ χρῆση του δεοντολογικὸ ρηματικὸ ἐπιθέτου περιακτέον, το ὁποῖο ὁμως δεν προτρέπει ἀπλῶς σε μία ευρύτερη θέαση ἀλλὰ ἀποβλέπει σε μια μεταστροφὴ της ψυχῆς ἀπὸ τον κόσμο των αἰσθήσεων πρὸς τον κόσμο των Ἰδεῶν. Πρόκειται, ὅπως και στην περίπτωση της παιδείας, για μια στροφὴ ὅλης της ὑπαρξης πρὸς τον «ἥλιο», πρὸς το ἀγαθὸ – για μια ἐπώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω ο Πλάτων θα ονομάσει την ἀνοδο της ψυχῆς πρὸς το ὄντως ὄν «μεταστροφὴ – ἐπιστροφὴ» της ψυχῆς ἀπὸ μια νυχτερινὴ μέρα στην ἀληθινὴ μέρα – και αὐτὴ εἶναι ἡ «ἀληθινὴ φιλοσοφία».

Ἡ παιδεία, λοιπόν, εἶναι ἡ τέχνη που, ἀναπροσανατολίζοντας και καθοδηγώντας προάγει την προσέγγιση του Ἀγαθοῦ, ἀπὸ τα αἰσθητὰ στα νοητὰ, δεν εἶναι ἀπλῶς μάθηση, ἀλλὰ μεταστροφὴ ὅλης της ὑπαρξης.

B2. Ἡ ψυχὴ θα πραγματοποιήσῃ τη μεταστροφὴ της με την ἀρετὴ της φρόνησης δηλαδή με τις διανοητικὲς ἀρετὲς. Ἡ διανοητικὴ ικανότητα, το φρονῆσαι, διαφέρει ἀπὸ τις ἄλλες ικανότητες

της ψυχής: έχει προέλευση περισσότερο θεϊκή από οτιδήποτε άλλο έχει ο άνθρωπος «μᾶλλον θειοτέρου τινός τυγχάνει».

Μιλώντας για τις υπόλοιπες αρετές – τις ηθικές αρετές – ο φιλόσοφος τονίζει ότι οι αρετές της ψυχής δεν προϋπάρχουν μέσα μας αλλά γεννιούνται και προάγονται μέσω του εθισμού και της άσκησης, μιας εξωτερικής δηλαδή διαδικασίας. Αντίθετα η διανοητική ικανότητα του ανθρώπου, η φρόνησις, αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο, άρα μια έμφυτη δυνατότητα. Γι' αυτό και η ύπαρξή της ανάγεται στο θεό, ως εκείνη η ανθρώπινη ιδιότητα που προσεγγίζει περισσότερο τις θείες ιδιότητες, εφόσον ποτέ δεν χάνει τη δύναμή της «ὁ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν».

Ωστόσο η αρετή της φρόνησης δεν λειτουργεί πάντα με ορθό τρόπο, αλλά ανάλογα προς την κατεύθυνση που στρέφεται οδηγεί και στα αντίστοιχα αποτελέσματα. Στον άνθρωπο επαφίεται ο τρόπος που θα τη διαχειριστεί. Έτσι, όταν έχει συντελεστεί η περιαγωγή της ψυχής και στρέφεται προς το νοητό κόσμο, είναι χρήσιμη και ωφέλιμη για τον άνθρωπο. Όταν όμως στρέφεται στον κόσμο των αισθήσεων, το ανθρώπινο μυαλό αποβαίνει όχι απλά άχρηστο αλλά και βλαβερό «ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται.».

B3.

1. Λ
2. Λ
3. Σ
4. Λ
5. Σ

B4. α) ὑπισχνούμενοι: επαγγελλόμενοι

παντί: ὅλω

λυσιτελές: ὠφέλιμον

ἐμβαλεῖν: ἐμποιῆσαι

β) ὄραση – οπτικός / στροφή – εὐστροφος / μάθηση – μαθηματικός.

B5. Τόσο στο παράλληλο κείμενο όσο και στο κείμενο Αναφοράς ο Σωκράτης στρέφεται ενάντια στους αυτόκλητους επαγγελματίες της εκπαίδευσης «ἐπαγγελλόμενοι τινές» στους σοφιστές, τους ιδεολογικούς του αντιπάλους. Είναι γνωστή η αντιθετική στάση τους απέναντι στην παιδεία. Είναι φανερό ότι τους κατηγορεί ότι παραπλανούν τους νέους «πείθουν τους νέους να εγκαταλείψουν τις μαθητείες με τους συμπολίτες τους» και επιδιώκουν να τους αποσπάσουν υψηλά χρηματικά ποσά «εἶχε δαπανήσει για τη μαθητεία κοντά στους σοφιστές περισσότερα χρήματα από οποιονδήποτε». Ο Σωκράτης δεν άσκησε επαγγελματικά (επ' αμοιβή) τη διδασκαλία. Πίστευε ότι βοηθά τον συνομιλητή του να ανακαλύψει τις γνώσεις που ήδη υπάρχουν μέσα του. Αντίθετα πολλοί σοφιστές άσκησαν επαγγελματικά τη διδασκαλία με αποτέλεσμα να εισπράττουν πλουσιοπάροχες αμοιβές αντίστοιχες προς τις υψηλές φιλοδοξίες των μαθητών τους.

Βασική επιπλέον διαφορά του Σωκράτη, αλλά και του Πλάτωνα προς τους σοφιστές ήταν η πεποίθηση πως ο άνθρωπος δεν αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Η τετραπλή χρήση της πρόθεσης ἐν

αισθητοποιεί τον εσωτερικό, βιωματικό χαρακτήρα της γνώσης. Αυτή την βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει ανάμνησιν.

Άλλωστε στον Πλατωνικό διάλογο «Μένων» διαβάζουμε ότι η ανθρώπινη ψυχή υπήρχε και πριν τη γέννηση του ανθρώπου και όταν έπεσε στη γη εισήλθε σε ένα σώμα που την φυλάκιζε. Αυτό επέφερε τη λήθη των Ιδεών που είχε θεαθεί πριν την πτώση της. Επίσης στον «Φαίδρο» υποστήριξε ο φιλόσοφος πως όταν η ψυχή δει τα ομοιώματα των Ιδεών που υπάρχουν στον φυσικό κόσμο θα θυμηθεί (ανάμνησις) αυτά που γνώριζε πριν εισέλθει στο σώμα.

Αδίδακτο κείμενο:

Γ1. Γιατί, ντρέπομαι να μαθαίνω, αλλά ζητώ να μάθω και ρωτάω και χρωστάω μεγάλη ευγνωμοσύνη σε αυτόν που μου αποκρίνεται, και δεν στέρησα κανένα ποτέ μέχρι τώρα από αυτή την ευγνωμοσύνη. Γιατί ποτέ μέχρι τώρα δεν αρνήθηκα να μάθω κάτι, κάνοντας ότι η γνώση είναι δικό μου εύρημα, αλλά επαινώ αυτόν που διδάσκει εμένα με την ιδέα ότι είναι σοφός αποκαλύπτοντας όσα έμαθα απ' αυτόν.

Γ2. Αρχικά, τρανή απόδειξη ότι βρίσκεται σε πλάνη σχετικά με τα πράγματα και ότι δεν γνωρίζει την αλήθεια γι' αυτά αποτελεί το γεγονός ότι κάθε φορά που βρίσκεται με κάποιον από τους ονομαστούς για την σοφία τους από όλους τους Έλληνες, αποδεικνύεται ότι ο ίδιος δεν γνωρίζει τίποτα. Πουθενά μάλιστα οι γνώμες του δεν ταιριάζουν με αυτές των σοφών, καθώς συγκρούεται συνεχώς με αυτούς γεγονός που επιπρόσθετα αποδεικνύει την άγνοιά του.

Γ3. α) ἀληθές, τὴν ἐρώτησιν, ταῦτα, τοῦ πράγματος, μάρτυς.

Γ3. β) ἔσφρασαι, συνεγένου, πυνθάνει / η, ἔμαθες, οἶσθα.

Γ4. α) εἰδῶς= κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενο ἐγὼ του ρήματος φαίνομαι

ὡς ἔπος εἰπεῖν= απόλυτο απαρέμφατο

ὡς ὄντα= αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας συνημμένη στο με.

Γ4. β) τοῦτον ὃς ἐδίδαξε

Γ4. γ) Σωκράτης εἶπεν ὅτι ἐν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχει ἀγαθόν, ὃ αὐτὸν σώζει.

Σωκράτης εἶπεν ἐν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχειν ἀγαθόν, ὃ αὐτὸν σώζει.